

Turek uči kristjana ljubezni! To je pa že največja nesmisel, kar jih je rodila slovenska literatura. Kačić in Martić, Gundulić in Mažuranić — kaj ste nam pevali vi! Smičiklas, raztrgaj svojo zgodovino Hrvatske! Tu vam je vstal slovenski poet, kateri je z eno potezo razdril vse vaše svetovno naziranje; malo je trenil, in izginila so stoletja! O misel svobodna, koliko neumnosti zahtevaš od svojih pristašev!

Trubar je ves zmešan, ne nad predrznostjo Turkovo, ampak zato, ker dobri mož res ne ve absolutno nič odgovoriti. Kakor šolar, ki mu učitelj strga domačo nalogo, češ da je preslabo narejena, je v zadregi in si ne ve pomagati. Ves preplašen pobere klobuk, zasede konja in zbeži naravnost na Nemško nazaj. Vsaka pozitivna vera — tudi protestantovska — je po Aškerčevih mislih s tem odpravljena.

Tako je tudi Trubar dobil svojo brco, ker — ni dovolj svobodomiseln. Ta nazadnjak je še veroval v evangelij! Kako mračnjaško! V bratovski ljubezni je Aškerc izpostavil zasmehu njegovo učenost. S tem pa je obsojeno vse Trubarjevo delo. Kajti protestantizem je naravnost nasproten Aškerčevim nazorom. Uzrajmbeg govori o delih ljubezni. Luther pa pravi, da je edino izveličavna le vera, a dela so nepotrebna. Trubar z Luthrom zahteva kot edino potrebno, da se razum vklone pred božjim razodetjem, Aškerc pa zometuje vsako razodetje in uči le suverenost misli svobodne. To sta vendar direktni nasprotstvi. Aškerc je tako kar kratko razdril vso Trubarjevo glorio, ne na nežen, pesniški način, ampak z ironijo, ki nikakor ne povzdiguje vrednosti te epske pesnitve.

Nečem se spuščati v podrobnosti, n. pr. v jako nepesniško sumničenje, da so na papeževem dvoru zastrupljali (str. 122.) itd. Seveda se je držal Aškerc pristranskega luterana Elzeja. Komur se ljubi, naj primerja posamezne dogodke z zgodovinsko resnico! Jaz sem svojo dolžnost storil s tem, da sem nekoliko analiziral samo Aškerčeve misli. V kratkih besedah lahko izrečem svojo sodbo: Aškerčev „Trubar“ ni epos, ampak zbirka prizorov, ni pesniški stvar, ampak verzificirana srednje dobra proza, brez vsake uglajenosti in finese, tendenčen proizvod, v katerem vsiljuje pesnik svoje osebne nazore. Trubar je ž njim več izgubil, kakor pa pridobil.

Dr. Evgen Lampe.

Skalnica. Psalmi v čast M. D. svetogorski in kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti. Za 50-letnico razglašanja brezmadežnega Spočetja zložil dr. Anton Pavlica. Založilo „Katoliško društvo detoljubov v Gorici“. Tiskala „Narodna tiskarna v Gorici.“ Str. 20. Lična

knjižica obsega najprej devet pesem v proslavo Matere božje v prisrčnem zlogu z mnogimi bibličnimi reminiscencami. Drugi del prinaša pa zgodovinski pregled, iz katerega posnemamo, da sega božja pot na Sveti gori do l. 1539. Cerkev je bila dovršena l. 1544. Frančiškani so prišli na Sveto goro l. 1565., so bili pregnani l. 1786., in so prišli zopet nazaj l. 1900.—Slednjič je še osem pesmi gospoda dr. Pavlice, katere je uglasbil g. Ivan Laharnar. Ta knjižica je spisana za svetogorske romarje, katerim bodi prav priporočena. L.

Koledar „Družbe sv. Mohorja“ za l. 1905.

Koledar se je slovenskemu narodu tako priljubil, da bi ga sedaj več ne mogli pogrešati. Saj prinaša vsako jesen najvažnejše vesti iz širnega sveta, v svojem koledarju — v ožjem pomenu — nam pokaže bodočnost, v svojem zamotanem ključu skrivnost vremena; poleg tega pa prinese celo vrsto poučnih in zabavnih sestavkov.

Poučni del letošnjega koledarja moramo z veseljem pozdraviti, ker se odlikuje po različnosti in zanimivosti sestavkov. Prav lep je življenjepis: „Ivan Vajkard Valvazor, slavni kranjski zgodovinar“, spisal M. Pirnat. Jako zanimiv in poučen je spis: „Beneški Slovenci“, spisal Ivan Trinko. Pisatelj nam podaja čisto v kratkem silno zanimivo sliko o naših bratih ob italijanski meji; opisuje nam kraje, kjer prebivajo, in nam naslika njihove žalostne kulturne in gmotne razmere. — Premalo se brigamo sami zase. „Mohorjeva družba“ nam je že opisala Avstralijo, Kitajsko in Japonsko, obeta nam opis Afrike, a domače kraje zanemarja. Kakor je opisal profesor Trinko beneške Slovence, bi morali opisati vse slovenske pokrajine; tem naj bi sledili opisi slovanskih narodov. Pridružiti se moramo v tem mnenju prof. Trinkota, ki pravi: „Jaz mislim, da se mora spoznavanje širiti kakor kolobari na mirni vodni površini, če vržeš kamen v njo. Najprej začnimo pri sebi in spoznavajmo sebe in svoje in potem druge po vrsti, kakor so nam bolj ali manj bližnji in sorodni. — Tudi o katoliških misijonih imamo v letošnjem koledarju tri zelo zanimive sestavke, katerim so pridejane nekatere prav lepe slike. V splošnem pregledu po misijonih pogrešamo kakega obširnejšega poročila o ruski cerkvi, ki nas Slovane pred vsemi zanima, in ker se ravno sedaj živeje deluje za unijo obeh cerkv.

Poučni del letošnjega koledarja je vsekako zanimiv; želimo le nekaj več takega drobiža, kakor ga ima na zadnji strani, in malo kroniko o najvažnejših dogodkih po svetu. Jako primeren je bil v prejšnjih koledarjih „Razgled